

STÄNGSEL TILL FÅR – VAD SÄGER LAGEN OCH VAD KOSTAR DET?

Text Anders Råsberg, Jönköpings Fåravelsförening

Anm. Siffrorna i artikeln har några år på nacken. Antalet fårgårdar har minskat och kostnaden för att stängsla in alla Sveriges får med RAS beräknas 2021 till ca 1,5 miljarder SEK. Ska kostnaden fördelas på svenskt lammkött som säljs i butik beräknas priset idag behöva öka med mer än 200 kr.

Inte någonstans i den svenska stängsellagstiftningen finns några krav att djurägaren ska hålla stängsel för att skydda sina djur mot rovdjur.

Lagstiftningen kring stängsel skyldighet regleras i Lag om ägaofred (133:269) och där stadgas att ”Var, som äger eller till underhåll eller nyttjande mottagit hemdjur, vare pliktig att medelst hägnad eller vallning eller på annat sätt hålla sådan vård om dem, att de ej olovligen inkomma å annans ägor”.

Djurägarens ansvar sträcker sig alltså till att se till att djuren inte kommer ut och orsakar skada på mark, gröda eller egendom. I lagstiftningen finns inget som säger att stängsel också ska klara av att hålla rovdjur ute från betesmarken.

Så snart någon drabbats av ett rovdjursangrepp brukar det numera åtföljas av råd och/eller krav från rovdjursföreningar eller länsstyrelser att djurägaren måste se till att hålla stängsel så att djuren skyddas. I Skåne har länsstyrelsen ställt som ultimatum att djurägarna håller sig med rovdjursavvisande stängsel, för att skyddsjakt ska beviljas.

För dessa krav finns alltså inget som helst stöd i lagstiftningen och det tyder dessutom på en total okunnighet om både kostnader och arbetsinsats för att skaffa sig rovdjursavvisande stängsel.

Det handlar om tusentals mil stängsel som antingen ska kompletteras eller nyuppsättas till en kostnad av ca 2 miljarder kronor och med hundratusentals arbetstimmar som insats. Ska kostnaden belastas konsumenten skulle priset på svenskt lammkött öka med mer än 155 kr per kg. De stöd som hittills avsatts till rovdjursavvisande stängsel räcker till något tiotal meter per besättning, så uppenbart menar både länsstyrelserna och rovdjursföreningar att dessa kostnader ska belasta en näringsgren som redan idag har mycket låg lönsamhet.

Länsstyrelser som nu runt om i landet kräver att djurägare ska hålla stängsel för att skydda djuren mot varg för att har alltså inget stöd i lagstiftningen och visa dessutom en sällsynt okunnighet kring kostnader och arbetsinsats för att skaffa sig rovdjursavvisande stängsel.

Att få hela eller delar av sin djurbesättning dödad av varg är en traumatisk upplevelse och det som minst av allt behövs är försök från rovdjursföreningar och länsstyrelser att lägga ytterligare sten på börden genom att anklaga djurägaren som delaktig.

Lagen och hur den tillämpas

Så snart det skett ett angrepp av rovdjur så ges djurägaren rådet att se över sina stängsel. I grunden är det givetvis så att djurägaren ska se till att djuren har det bra.

De grundläggande bestämmelserna finns i Djurskyddslagen:

- §2. Djur skall behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom.
- §3 Djur ska ges tillräckligt med foder och vatten och tillräcklig tillsyn. Fodret och vattnet ska vara av god kvalitet och anpassat efter det djurslag som utfodras. Stall och andra förvaringsutrymmen för djur samt hägn ska ge djuren tillräckligt utrymme och skydd. Stall och andra förvaringsutrymmen för djur ska hållas rena.

Dessa bestämmelser har av en del tolkats så att djurägaren har det fulla ansvaret och en del har till och med fört fram att en djurägare skulle kunna bli straffad om han eller hon inte har tillräckligt bra stängsel för att skydda djuren mot ett rovdjursangrepp.

Som djurägare kan vi givetvis inte acceptera detta synsätt!! Naturvårdsverket för ofta fram krav på att djurägaren ska hålla stängsel som skyddar mot rovdjur medan exempelvis Jordbruksverket ligger betydligt lägre och har förstått att det inte är en bra lösning att ställa detta krav på djurägaren.

Grunden till den svenska djurskyddslagstiftningen finns i ett EU-direktiv där miniminormerna för skydd av animalieproduktionens djur fastställts:

Djur som inte förvaras i byggnader **skall, såvitt det är nödvändigt och möjligt, ges skydd mot dåligt väder, rovdjur samt hälsorisker.**

När detta direktiv skulle implementeras i den svenska lagstiftningen blev skrivningen den som finns i djurskyddslagens andra paragraf, dvs:

Djur skall behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom.

Såvitt nödvändigt och möjligt har i Sverige fått den betydligt tuffare skrivningen **skall behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande**. Kravet att skydda mot rovdjur finns dock inte med i den svenska skrivningen vilket kan ha att göra med att vi inte hade så stora problem med rovdjur regelverket skrevs.

Viltskador är ju inget nytt för jordbrukets del – vildsvin, gäss, tranor etc. är exempel på vilt som orsakar skador för betydande belopp varje år. För vilt som det finns jakttid på utgår i princip inte ersättning och generellt gäller följande:

Principen gäller att varje näringsidkare är skyldig att själv genomföra åtgärder för att förebygga viltskador. För att ersättning ska kunna lämnas krävs därför, att den skadedrabbade har genomfört åtgärder som verkligen (dokumenterat) haft förutsättningar att förhindra eller minska en viss viltskada.

Självfallet bör dock detta krav vägas mot den skadedrabbades möjligheter att bedöma om en viss viltskada skulle inträffa eller inte. Länsstyrelsen bör därför exempelvis inte kräva att skadeförebyggande åtgärder genomförs till skydd för en viss viltart, om denna inte har en fast förekomst i området. Däremot bör ett sådant krav övervägas efter det att viltarten börjat uppträda regelmässigt i regionen.

En fråga som ofta kommer upp när det gäller stängsel i allmänhet och kanske rovdjursavvisande stängsel i synnerhet är hur allemansrätten kan komma att påverkas. Ett rovdjursavvisande stängsel är helt eller delvis spänningssatt vilket gör det svårt eller till och med omöjligt att passera. Samma gäller ju även ett vanligt elstängsel som endast är avsett att hålla tamdjuren på plats – i varje fall om stängslet består av mer än två trådar.

Så här säger lagen:

11 § En tillsynsmyndighet får förelägga den som håller stängsel i ett område av betydelse för friluftslivet eller i närheten av ett sådant område att ordna grindar eller andra genomgångar som behövs för att allmänheten skall kunna komma till mark inom ett sådant område som omfattas av allemansrätten.

Är det uppenbart att ett stängsel endast är avsett att utestänga allmänheten från området, får föreläggande meddelas om att ta bort det. Vad som nu har sagts om stängsel skall tillämpas på motsvarande sätt när det gäller diken.

Man kan alltså inte spärra av stora markområden genom att sätt upp ett rovdjursavvisande stängsel men allmänheten kan heller inte kräva att, man var som helst där man själv finner lämpligt, kunna ta sig över ett stängsel. Principen är att man inte får stänga av stigar eller vägar.

När det gäller rovdjursavvisande stängsel så är dessutom stängselpassager ett av problemen – det är inte helt enkelt att rovdjurssäkra en grind eller annan anordning!

